

К.е.н., доцент Яковенко Р. В., Головатий А. О.

Кіровоградський національний технічний університет

ЗНАЧЕННЯ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ Ф. ЛІСТА ДЛЯ СЬОГОДЕННЯ УКРАЇНИ

Сьогодні Україна знаходиться у стані гібридної війни та системної агресії з боку російської федерації (написання назви держави з маленької букви – це не помилка, а свідоме ставлення авторів до осередку безглуздя та генетичного сміття), яка поєднує в собі активні військові дії, економічну агресію, яка, до речі, має місце останні 15 років, важелі масштабної дезінформації власного населення і оточуючого світу, політичного та іншого тиску.

Протистояння, виживання та перемога у такій війні є можливими лише з урахуванням найважливіших положень, які лежать в основі розвитку будь-якої нації та спрямовуються на випередження та унеможливлення дій агресора. Одним з таких вчених є німецький економіст Фрідріх Ліст (1789–1846), який виклав такі положення у своїй праці „Національна система політичної економії, міжнародної торгівлі, торговельна політика і німецький митний союз” (1841).

Ф. Ліст розробив власну систему методології економічної думки, в основу якої поклав історичний метод дослідження, заснований на вивченні економічних явищ та процесів у історичному контексті: залученні до аналізу правових, культурних, морально-етичних чинників, особливостей природного середовища, ментальності народів тощо.

Застосування історичного методу для сьогодення України є дуже важливим, оскільки саме історія відіграє одну з визначальних ролей в агресії московії (росії – лише з подачі та з часів Петра І). Імперська військова квазідержавна системно здійснює спроби перекручування історії та впливу на свідомість незалежних країн, у тому числі й України, тому що у її

сьогоднішньому вигляді вона є виключно наслідком, а не причиною існування Київської Русі.

Дуже велику роль Ліст приділяв національно-ментальним факторам у процесі системного аналізу. Основою побудови „рускага міра” є начебто єдиний ментальний комплекс жителів московії та України. Відтак, визначальною передумовою української національної ідеї та стратегії перемоги має бути пошук відмінностей від сучасної росії – лише таким шляхом ми можемо припинити системні культурні, історичні та економічні зазіхання на нашу державу з боку агресора. При цьому недостатньо визначати якісні переваги – треба їх максимізувати, формуючи потужне інституціональне середовище та економічно спроможне громадянське суспільство.

Нагадаємо, що вихідною у теоретичній побудові Ліста була ідея перетворення Німеччини на індустріально розвинену державу, здатну до зовнішньоекономічної експансії. „Національна система політичної економії...” була присвячена обґрунтуванню нагальної потреби у захисті „надзвичайних інтересів” Німеччини та інших континентальних держав з метою подолання „острівного панування Англії”. Відтак, на думку багатьох дослідників, на противагу класикам Ф. Ліст розробив не просто „національну”, а „геополітичну економію”, покликану сприяти вирішенню спільних для континентальних країн проблем.

Проблема, що вочевидь виникла у своєму розквіті віднедавна, стоїть не лише перед нашою державою, а й перед іншими країнами – членами колишнього СРСР. Саме це визначає геополітичні пріоритети процесів, що відбуваються на сході України сьогодні, і від результатів яких залежатиме подальша „розстановка фігур” на „великій шаховій дошці” за визначенням З. Бжезинського.

Незважаючи на війну, сьогодні Україна належить до одного з лідерів з експорту сільськогосподарської продукції, проте це свідчить про недостатній

рівень реалізації промислового потенціалу, що відбувається внаслідок тривалого стимулювання імпорту та неадекватну зовнішньоекономічну політику, зокрема обмеженість захисту внутрішнього ринку та „промислового виховання нації” за визначенням Ф. Ліста.

На відміну від класиків, протекціонізм Ф. Ліст трактував не як перешкоду, а як „найпотужнішу рушійну силу кінцевого об’єднання народів і, як наслідок, справжньої свободи торгівлі”. У зв’язку з цим вчений виступав за виважений протекціонізм, який „відповідає своєму рівню промислового виховання”, оскільки „будь-які надмірності протекціонізму шкідливі, тому що нації можуть прийти до вдосконалення мануфактур лише поступово”.

Відтак, першочерговим завданням зміцнення економіки та держави взагалі має стати політика реального імпортозаміщення, формування власної промисловості, перехід на наступний індустріальний рівень розвитку цивілізації. При цьому економіка має бути багатуокладною, і враховувати абсолютно реальні загрози з боку найнебезпечнішого сусіда.

Для держав, які перебувають на IV (аграрно-мануфактурній) стадії, украй важливим є протекціонізм, спрямований на захист молодої і ще не зміцнілої національної промисловості. На думку вченого, саме за допомогою протекціонізму держава здійснює „індустріальне виховання нації” на шляху переходу до вищої стадії економічного розвитку. „Протекціонізм – зазначав Ф. Ліст, – не збільшує безпосередньо кількість матеріальних благ, а значить і капіталу, але розвиває і зміцнює продуктивні сили, які створюють цей капітал”.

Будь-які досягнення національно-економічного розвитку варті бути збережені та примножені. Саме тому, велике значення має здатність держави до захисту своїх інтересів та пріоритетів. Фрідріх Ліст писав: „...державні доходи та могутність держави надають нації кошти для розширення торгових відносин з усіма частинами світу та до заснування колоній, воно розвиває мореплавство

та військовий флот”. Роль держави у використанні військового потенціалу є беззаперечною.

Альтернативний погляд Ліста на перший суспільний поділ праці полягає у відокремленні захисників громади (дружини, армії, міліції) від усіх інших громадян. Відтак, історично важливу роль відіграє захист території та населення країни від зовнішніх загроз.

Також він зазначав, що підготовка якісних військових матросів суттєво відрізняється від шляху підготовки солдат, і вимагає наявності розвинутого флоту, великого обсягу риболовних промислів, розвинутого міжнародного мореплавства, і є неможливим у виключно землеробській країні.